

14.07.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2025/380
Toplantı Tarihi/Sayısı : 25.06.2025/244
Karar Numarası : 2025/375
Başvuran : Z.G.
Başvuran Vekili : Velayeten O.F.G.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : 1-TAV Esenboğa Yatırım Yapım ve İşletme Anonim Şirketi
2-Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru; 19/3/2021 doğumlu kızı MPS Tip VI hastası olan başvuranın, 2/2/2025 tarihinde aracını park ettiği Esenboğa Havalimanı otoparkından çıkış yaparken, kendisinden ücret alınmasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. 19/3/2021 tarihinde dünyaya gelen kızı Z.G.'nin doğuştan MPS Tip VI hastası ve 16/9/2021 tarihinden itibaren de "Özel koşul gereksinimi vardır" içerikli %90 Engelli Raporu olduğunu,
- b. Hastalıkla ilgili tedavi ve rehabilitasyon sürecinin devam ettiğini,
- c. 2/2/2025 tarihinde Ankara Esenboğa Havalimanı Otoparkına engelli aracını park ettiğini,
- ç. Çıkışta görevlinin kendisinden 130 TL ücret talep ettiğini,
- d. Aracın engelli aracı olduğunu, bu durumun ruhsatta da belirtildiğini, Emniyet Müdürlüğünden alınan engelli otopark kartının bulunduğunu, kızının 4 yaşında olduğunu, aracı babası olarak kendisinin kullandığını, her zaman otoparkı ücretsiz olarak kullandıklarını söylediğini,
- e. Görevlinin, artık engelli kişinin araçta bulunmaması halinde otopark ücretinin ödenmesinin gerektiğini ifade ettiğini,
- f. Kızının daha bebek olduğunu, havaalanına her geldiği zaman kızını yanında getiremeyeceğini,
- g. Muhataba e-posta yoluyla ulaşarak bu durumu izah edip alınan ücretin iadesini talep ettiğini, verilen cevapta "Engellilerin ya araçta bulunmaları ya da aracı kullanmaları gerektiği" hususunun ifade edildiğini,

ğ. Bu şekilde alınan kararın yanlış bir karar olduğunu düşündüğünü, TAV Havalimanları Holding'in işletmekte olduğu Esenboğa Havalimanı İç ve Dış Hatlar Terminali Otoparkında, Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğü tarafından onaylanıp yayınlanmış olan KÖİ (Kamu-Özel İşbirliği) 2025 DHMİ Havalimanı Ücret Tarifesi Uygulama Esaslarında yer alan "*Engelli ve Gazilerin belgelerini ibraz etmeleri kaydıyla kullandığı / bulunduğu araçlara (her defasında azami 15 güne kadar) ücret alınmaz* " maddesindeki "*kullandığı/bulunduğu*" ifadelerinin çıkartılması gerektiğini,

h. Bu durumun engelliler ve engelli yakınları için mağduriyet doğurduğunu iddia etmektedir.

3. Muhataplardan TAV Esenboğa Yatırım, Yapım ve İşletme Anonim Şirketi sunduğu yazılı görüşünde özetle:

a. Otopark tarifelerinin, DHMİ Genel Müdürlüğü ile imzaladıkları Yap İşlet Devret Sözleşmesi'ne uygun olarak belirlendiğini, uygulandığını ve denetlendiğini,

b. Şirketlerinin, Esenboğa Havalimanında, DHMİ tarafından "Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde yapılması" işi için düzenlenen ihalenin kazanılmasının akabinde terminal işletmesinin yürütümünü gerçekleştirmeye başladığını ve DHMİ ile İmtiyaz Sözleşmesi akdettiğini,

c. Esenboğa Havalimanındaki otopark tarifelerinin, DHMİ ile akdedilen bu sözleşme gereğince sözleşmeye uygun olarak belirlenerek uygulandığını,

ç. Bu çerçevede Esenboğa Havalimanı İç ve Dış Hatlar Terminali Otoparkında; DHMİ tarafından onaylanıp yayımlanmış olan KÖİ ile Yürütülen Projeler Kapsamında "Esenboğa Havalimanı-Teminal 2025 Yılı Ücret Tarifesi" hükümlerini uygulanmak zorunda olduğunu,

d. Bu tarifenin ilgili maddesinde yer alan; "*Engelli ve gazilerin belgelerini ibraz etme kaydıyla kullandığı/bulunduğu araçlara her defasında azami 15 güne kadar olmak üzere İç ve Dış Hatlar Terminali Otoparkından ücretsiz olarak faydalanabilmektedir*" hükmü çerçevesinde engelli vatandaşların, kullandığı ya da bulunduğu araçlar için otoparktan her defasında 15 güne kadar ücretsiz faydalanma haklarının bulunduğunu,

e. Somut olayda, başvurunun bahsettiği aracın içerisinde engelli kişinin bulunmadığını, dolayısıyla ücret tahsilinin hukuka uygun şekilde yapıldığını,

f. Başvuranın iletişim merkezine konuya ilişkin olarak e-posta gönderdiğini, kendisine de bu hususun açıkça ifade edildiğini,

g. Kendilerine ait <https://esenbogaairport.com/> uzantılı web sitelerinde de "Engelli/Özellikli Yolcular" başlıklı bir bölümün yer aldığını burada bu yolcular için sunulan bazı özel terminal hizmetlerinin ifade edildiğini,

ğ. Engelli yolcuların havalimanı deneyimini kolaylaştırmak için talep ve şikayetlere oldukça hassas yaklaştıklarını, başvurandan tahsil edilen ücrette herhangi bir hukuka aykırılık olmasa da müşteri memnuniyeti adına başvuranın banka hesabı bilgilerini paylaşması halinde ilgili tutarı iade etmek istediklerini belirtmiştir.

4. Diğer muhatap DHMİ Genel Müdürlüğü sunduğu yazılı görüşünde özetle:

a. Mevzuatta, havalimanlarında engelli araçlarının otoparkı ücretsiz kullanacaklarına dair herhangi bir hükmün bulunmadığını,

b. Mevzuat hükümlerinde otoparklarda engelli araçlarına özel bir alanın tahsis edilmesinin zorunlu tutulduğunu,

c. Kendilerinin engelli yolcuların seyahatlerini kolaylaştırmak amacıyla 2015 yılından itibaren KÖİ Ücret Tarifesi, Otopark Tarifesine; *"Engelli, gazi ve vazife malullerinin belgelerini ibraz etmeleri kaydıyla kullandığı/bulunduğu araçlara (her defasında azami 15 güne kadar), (24 saati aşan kullanımlarda engellilerin seyahatlerine ilişkin yolcu biniş kartını veya biletini ibraz etmesi halinde) otopark ücret tarifesinin uygulanmayacağı"* şeklinde hüküm eklediklerini ve olayda bu hüküm çerçevesinde işlem tesis edildiğini ifade etmiştir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Söz konusu Tarifenin DHMİ tarafından onaylanıp yayınlanmasının sorumluluğu ortadan kaldırmadığını, bu durumun Tarifedeki maddelerde hak ihlali yapılmadığı anlamına gelmeyeceğini,

b. Tarifede yer alan engelli bireylerin araçta bulunması veya aracı kullanması şartıyla 15 güne kadar ücret alınmaması gibi şartların hak ihlaline neden olduğunu beyan etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.(...)Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre: *"Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi"*, (i) bendine göre: *"Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri"*, (f) bendine göre *"Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi"* ifade eder.

8. Mezkûr Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve Ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi ise şöyledir:

"Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

Bu kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

Ayrımcılık yasağının ihlali halinde, konuya ilişkin yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür..."

9. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan

ayrımcılık türleri şöyledir:

“a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

10. Mezkûr Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, Kurum’un, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” le görevli olduğu düzenlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’inci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmü bulunmaktadır. Bu çerçevede yapılan başvuruya ilişkin ön inceleme neticesinde konunun, Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

13. Ayrımcılık yasağı uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde de özel olarak düzenlenmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin 2’nci maddesine göre “Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 14’üncü maddesine göre ise; “Bu Sözleşme’ de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.” İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 2’nci maddesi ise şöyledir: “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden

yararlanabilir.”

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında; ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B.No:36042/97, 12/03/2002, para. 48; *Okpysz/Almanya*, B.No:59140/00, 15/02/2006, para. 33). Farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanması hususu ise AİHM tarafından belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu durumda, söz konusu meşruluğun varlığı ilk olarak, demokratik bir toplumda geçerli olan ilkeler göz önünde bulundurularak söz konusu tedbirin amacı ile etkileri arasındaki ilişki bağlamında değerlendirilmelidir. Sözleşme’de belirtilen bir hakkın kullanılmasının ardındaki muamele farklılığının sadece meşru bir amaca yönelik olması tek başına yeterli değildir. 14’üncü madde, gerçekleştirilmek istenen amaç ile kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi bulunmadığı takdirde de aynı şekilde ihlal edilmektedir (AİHM, *Belçika’da Eğitim Dili Davası*, B.No:2126/64, 23.07.1968, para.10). Mahkeme son zamanlardaki içtihatlarında ayrımcılığı kısaca, “*göreceli olarak benzer durumda olan kişilere nesnel ve makul bir gerekçesi olmaksızın farklı davranılması*” olarak tanımlamaktadır (AİHM, *Zarb Adami/ Malta*, B.No:17209/02, 20/09/2006, para. 71).

15. Ayrımcılık yasağı temellerinden birini oluşturan engelli ifadesi; fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşal yetilerinde çeşitli düzeylerde kayıplarından dolayı, topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi ifade ederken; engellilik temelinde ayrımcılık, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’da da belirtildiği üzere siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı ifade etmektedir. Somut olayda da başvuran tarafından, Esenboğa Havalimanı otoparkında muhataplarca tanzim edilip uygulanan KÖİ 2025 DHMİ Havalimanı Ücret Tarifesi uygulama esaslarındaki “*Engellilerin belgelerini ibraz etmeleri kaydıyla kullandığı / bulunduğu araçlara (her defasında azami 15 güne kadar), ücret alınmaz*” şeklindeki düzenleme de yer alan “*kullandığı/bulunduğu*” ibarelerinin ayrımcılık oluşturduğu, bu kısıtlamanın olmaması gerektiği iddia edilmekte, ödenmiş olan 130 TL’lik otopark ücretinin iadesi talep edilmektedir. Başvuruya ekli 17/4/2024 tarihli Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporuna göre, başvuranın 19/3/2021 doğumlu kızı Z.G.’nin özel koşul gereksinimine ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda başvuranın maruz kaldığı uygulamanın engellilik temelinde ayrımcılık teşkil edebileceği, başvuranın iddialarının engellilik temelinde bir ayrımcılık iddiası olarak değerlendirilebileceği kanaatine varılmıştır.

16. 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinde herkesin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşit olduğu ifade edilerek cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaklanmıştır. Ayrıca Mezkûr Kanun’un “*Ayrımcılık yasağının kapsamı*” başlıklı 5’inci maddesinde eğitim ve öğretim, spor, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamayacağı

ifade edilmiştir.

17. Gerek kamu tüzel kişileri tarafından gerekse özel hukuk tüzel kişileri veya gerçek kişiler tarafından sunulan hizmetlerde bir kişiye, herhangi bir meşru gerekçe söz konusu olmaksızın cinsiyet, ırk, renk, dil, din ve inanç gibi ayrımcılık temellerine dayalı, haklar ve özgürlükler bağlamında diğer kişilerden farklı ve eşit olmayan bir muamele yapılması ayrımcılık yasağı kapsamında yasaklanmaktadır. Bu anlamda bir ihlalin varlığı için 6701 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinde ifade edildiği üzere ayrımcılığa uğradığını iddia eden kişinin, bu hizmetten yararlanmakta olması veya yararlanmak üzere başvurmuş olması ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak istemesi gerekmektedir. Hizmete ilişkin bir talebin varlığı, hizmet sunumunda ayrımcılığa uğrandığı iddiası açısından esaslı bir şart olarak aranmalıdır.

18. Hizmet kavramı; bireysel, genel veya kolektif ihtiyaçları karşılamak amacıyla genellikle belirli bir ücret mukabilinde sunulan, soyut nitelikte, ölçülemeyen, stoklanamayan, standartlaştırılamayan, menfaat ve tatmin sağlayan faaliyetler bütünüdür. Sunulmadan herhangi bir kalite değerlendirmesine tabi tutulamayacak hizmetin hazırlanması ve sunulması için belirli bir süreye ihtiyacı vardır. (Ferhat Sayım, Volkan Aydın, “*Hizmet Sektörü Özellikleri ve Sistemik Olmayan Risklerin Sektör Menkul Kıymetleri ile Etkileşimine Dair Teorik Bir Çalışma*”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:29, Kütahya, 2011, s.1,2.)

19. Somut olayda hizmet özel hukuk tüzel kişiliğine sahip TAV Esenboğa Yatırım, Yapım ve İşletme Anonim Şirketi tarafından sunulmakta olup; tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk, sorumluluğu sermayesi ile sınırlı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile ilgili ve hizmetleri imtiyaz sayılan bir kamu iktisadi kuruluşu olan DHMİ Genel Müdürlüğü tarafından uygulama esasları belirlenip denetlenmekte olan otopark hizmetinin; genel ve kolektif ihtiyaçları karşılama, belli istisnalar dışında ücret mukabilinde sunulma, kamu yararı sağlamayı hedefleme gibi nitelikleri nazara alındığında 6701 sayılı Kanun'un 5'inci maddesi anlamında bir hizmet ilişkisi doğurduğu ve başvuranın bu hizmetten yararlanan konumunda bulunduğu hususunda şüphe bulunmamaktadır.

20. Somut olayda başvurandan, yararlanmış olduğu otopark hizmeti mukabilinde alınan ücrete ilişkin eylem ile bu eyleme esas teşkil eden Ücret Tarifesindeki Uygulama Esasları'na ilişkin düzenleme ayrımcılık yasağı kavramının bir alt başlığını oluşturan “makul düzenleme yapma yükümlülüğü” başlığı altında değerlendirilmelidir.

21. Makul düzenleme kavramı BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinde açıkça tanımlanmıştır; “*Makul düzenleme: Engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri (...)*” ifade eder.” Keza, 6701 sayılı Kanun'un “*ayrımcılık türleri*” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının f bendinde makul düzenleme yapmamanın da ayrımcılık türlerinden biri olduğu ve aynı Kanun'un 5'inci maddesinde sorumlu kişi ve kurumların, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlü olduğu ifade edilmektedir.

22. Ayrıca 5378 sayılı Kanun'un “*Tanımlar*” başlıklı 3'üncü maddesinde de makul düzenleme tanımlanmıştır. Buna göre makul düzenleme engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve

diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder.

23. Bu anlamda somut olay özelinde, havalimanlarında sunulan otopark hizmetlerinde, hizmet sağlayan gerçek ve tüzel kişilerin engelli bireylerin ihtiyaçlarını göz önüne alarak kendileri açısından ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklikleri yaparak gereken tedbirleri almakla yükümlü oldukları ifade edilmelidir.

24. Bu çerçevede başvurunun esasını oluşturan ve makul düzenleme şartlarının somut olaydaki varlığının değerlendirilmesinde esas alınması gereken belge; Esenboğa Havalimanı İç ve Dış Hatlar Terminali Otoparkı'nda DHMİ Genel Müdürlüğü tarafından onaylanıp yayımlanmış olan ve muhatap Anonim Şirket tarafından uygulanan "KÖİ Projeleri 2025 Yılı Ücret Tarifesi" dir.

25. DHMİ Havalimanı Ücret Tarifelerinin 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun 37'nci maddesi gereğince Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının onayı ile yürürlüğe girdiği ifade edilmelidir. İlgili Kanun'un 37'nci maddesi bu hususu "*Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretler, yapılacak tarifelerle saptanır. Yapılmış olan tarifeler, Ulaştırma Bakanlığının onayı ile yürürlüğe girer.*" şeklinde ifade etmiştir.

26. Bu doğrultuda 2025 tarihli Ücret Tarifesine ilişkin belgede de belirtildiği üzere; KÖİ Projeleri Ücret Tarifeleri DHMİ Genel Müdürlüğü Kamu Özel Sektör İşbirliği Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanmakta ve DHMİ Genel Müdürlüğü onayı ile yürürlüğe girmektedir. Somut olaydaki 2025 KÖİ Projeleri Ücret Tarifesinin de, yeni bir ücret tarifesi yürürlüğe girinceye kadar 1/1/2025 tarihinden itibaren yürürlükte olduğu anlaşılmaktadır. Olay tarihinde söz konusu Tarife uygulanmaktadır. Havalimanı/Terminal İşletmecileri tarafından yürütülmekte olan Tarifeler, somut olayda da muhatap TAV Esenboğa Yatırım, Yapım ve İşletme Anonim Şirketi tarafından icra edilmektedir.

27. Söz konusu KÖİ Projeleri 2025 Yılı Ücret Tarifesi; Yer Hizmetleri Tarifesi, Akaryakıt İkmalî İmtiyaz Tarifesi, Giriş Kartları Tarifesi, Terminal Yer Tahsisi Tarifesi, Uçuş Bilgi Sistemi Monitör Kullanımı Tarifesi gibi çok sayıda mal ve hizmete ilişkin ücretlendirme bilgisi içermektedir. Somut olay bağlamında havalimanları veya terminallerindeki otoparklarda uygulanacak tarife ve uygulama esaslarının ise 2025 Otopark Tarifesi başlığı altında tanzim edildiği görülmektedir.

28. Söz konusu düzenlemeye göre; Esenboğa havalimanı kapalı/katlı otoparklar için araç cinsine ve park süresine göre belirlenen ücret değişiklik göstermekte olup 1 saatlik otopark ücreti otomobiller için 130 TL, minibüs, pikap, midibüs ve kamyonetler için 170 TL, motor veya motosiklet için 60 TL'dir. Açık otoparkın kullanım ücreti ise daha düşük tutarda belirlenmiştir. Örneğin otomobiller için açık otoparkın saatlik kullanım ücreti 100 TL'dir.

29. Adı geçen Tarifenin Uygulama Esasları başlığını taşıyan bölümünde; engelli, gazi ve vazife malullerinin belgelerini ibraz etmeleri kaydıyla kullandıkları veya bulundukları araçlara her defasında azami 15 güne kadar, 24 saati aşan kullanımlarda ise engellilerin seyahatlerine ilişkin yolcu biniş kartını veya biletini ibraz etmesi halinde Tarife'nin uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

30. Engelli bireyler için 15 güne kadar ücretsiz olan söz konusu uygulama, kamu araçları için azami 2 saat, kordiplomatik plakalı araçlar için azami 1 saat, yine şehit ailelerinin yakınları için azami 15

gün şeklinde uygulanmaktadır.

31. Öncelikle havalimanlarında engelli araçlarının, otoparkları kayıtsız şartsız ücretsiz bir şekilde kullanabilecekleri, kamu idarelerinin veya işletmecilerin bu yönde bir uygulama yapmak mecburiyetinde olduklarına ilişkin yasal düzenleme bulunmamaktadır. Kaldı ki engelli bireylerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eden makul düzenleme kavramı; engelli bireylere sunulan her türlü hizmetin bila bedel yapılmasını, herhangi bir ücretlendirmeye gidilmemesini, eğer ticari bir faaliyet icra ediliyorsa ticari kaygıların tamamen göz ardı edilmesini gerektirmemekte aksine mali imkânlar göz önünde bulundurularak ölçülü ve uygun değişikliklerin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Zira bir kamu idaresinin ya da özel hukuk işletmecisinin, görev alanına giren hizmetlerini, halkın yakın ve uzak gelecekteki ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bu ihtiyaçları gidermek için gerek duyacağı araç, gereç ve personel durumunu önceden planlayarak gerekli önlemleri alması ve görevini yerine getirmesinin asıl olduğu değerlendirilmektedir.

32. Somut olayda engelli bireyler dışında kalan kişiler için 130 TL olan saatlik otopark ücreti, engelli bireyler açısından belgelerini ibraz etmeleri kaydıyla kullandıkları veya bulundukları araçlar için 15 güne kadar ücretsizdir. Şehit ve gazi yakınları dışında söz konusu imtiyazın tanındığı başkaca ikinci bir grup bulunmamaktadır. Ayrıca ilave olarak engelli bireyler, 24 saati aşan kullanımlarında seyahatlerine ilişkin yolcu biniş kartını veya biletini ibraz etmeleri halinde otopark hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanma hakkına sahiptir.

33. Söz konusu düzenleme uyarınca engelli bireyin kendisi tarafından kullanılan aracın, otopark ücretlerine ilişkin sunulan imtiyazdan yararlanabilmesi için, engellilik durumuna ilişkin ilgili belgelerin ibrazının yeterli olduğu anlaşılmaktadır. İçerisinde engelli bir bireyin bulunduğu araç ise, kimin tarafından kullanıldığına bakılmaksızın, gerekli belgelerin ibraz edilmesi şartıyla otopark hizmetlerinden ücretsiz bir şekilde istifade edebilmektedir. Ancak kişinin kendi dışında başka bir bireyin engeli nedeniyle kullanmakta olduğu aracı, trafik siciline engelli aracı olarak tescil ettirerek kullanma ihtimalinde, bahse konu aracın engelli bireyin ihtiyaçları yanında, kişinin kendi kişisel ihtiyaçları için de günlük kullanımı önünde bir engelin bulunmadığı ifade edilmelidir. Ayrıca bu ihtimalde, engelli aracı olarak trafik siciline tescil edilmiş bir aracın, her durum ve koşulda engelli bireyin ihtiyaçları ve menfaatleri doğrultusunda kullanıldığının kabulünün, hayatın olağan akışına uygun olmadığını ifade etmek izahtan varestedir. Bu yönde bir kabulün yapılması gerektiğine ilişkin iddialara itibar edilemeyeceği gibi, idarenin ya da işletmenin bu konuda düzenleme yapma yetkisinin olmadığını ifade etmenin hukuk düzeni tarafından korunacak meşru bir savunma olarak kabulü de mümkün değildir.

34. Bahse konu düzenlemede geçen imkândan yararlanılabilmesi için engelli bireylere yönelik olarak aranan “kullanılan veya bulunulan araçlar” ile belge ibraz etmeleri gerektiği şartları, sunulan hizmetin tamamen ücretsiz olmasının yasal zorunluluk olmadığı, düzenlemedeki esas amacın engelli bireylerin aile fertlerinin gündelik şahsi araç kullanımlarını kolaylaştırmaktan ziyade bizzat engelli bireylerin kendilerinin daha kolay ve rahat bir şekilde seyahat etmelerini sağlamak olduğu, İdarenin bu konuda düzenleme yapabilme ve takdir yetkisine sahip olması gerektiği hususları dikkate alındığında; içinde engelli bireylerin bulunduğu veya engelli bireylerin kullandığı araçlara yönelik belirli bir imtiyazın

tanınmış olmasının makul, ölçülü ve hukuken meşru olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmelidir.

35. Zira içerisinde engelli bireylerin bulunmadığı, sadece o gün için yalnız aile fertlerinin kullanımında olan bir araca ilişkin idarenin ya da işletmeci firmanın gereken tedbirleri alması, bu noktada ticari düzenlemeler yaparak ücretsiz kullanıma ilişkin belirli şartlar getirmiş olması makul, ölçülü ve anlayışla karşılanmalıdır. Kaldı ki engelli bireylere tanınan 15 güne kadar imtiyazın örneğin kamu araçları için sadece 2 saatle sınırlandığı, bu sürenin kordiplomatik araçlar için de 1 saat olduğu, şehit ve gazi yakınları dışında bu imtiyazın tanındığı başkaca grupların bulunmadığı hususları nazara alındığında, kamu idaresi ile işletmeci firmanın imkânları ölçüsünde engelli bireylere ve ailelerine yönelik ekonomik anlamda kolaylaştırıcı bir yaklaşım içerisinde olduğu değerlendirilmektedir.

36. Ayrıca muhataplar nezdindeki engelli bireylere yönelik makul düzenleme yapma yükümlülüğü; sadece otopark hizmetleri ile sınırlandırılmak suretiyle indirgeyici bir anlayışla değil, Esenboğa Havalimanında engelli bireylerin seyahatlerini kolaylaştırıcı tüm hizmetlerin göz önüne alınması suretiyle bütüncül bir anlayışla yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede muhatap yazılı görüşü ile muhataba ait web sitesindeki bilgilere göre engelli yolculara yönelik olarak sunulan otopark hizmeti dışındaki diğer hizmetler şu şekilde özetlenebilir: engelli destek ekibine yönlendirilmiş direkt telefon uygulaması, kabartma yazı ile yazılmış kullanma talimatı bulunan gece ve gündüz olmak üzere görülebilir ve ulaşılabilir şekilde dizayn edilmiş engelli hizmet/yardım totemleri, 5 ayrı lokasyonda destek noktası uygulaması (İç Hatlar Geliş-Gidiş, Dış Hatlar Geliş- Gidiş, Engelli otoparkı, VIP), zeminlerde hissedilebilir çubuk yüzeyler ile yönlendirme, zeminlerde kesik kubbe uygulaması ile uyarı noktaları (dönüş vb.), hissedilebilir yüzeyler ile totemlere ve hizmet noktalarına kesintisiz ulaşım, yürüyen bantlar ve boyalı basamaklı yürüyen merdivenler, asansör, merdiven, yürüyen bantlar ve rampaların giriş ve çıkışlarında uyarıcı yüzeyler, terminal civarında özel engelli yaya geçitleri ve sürücüler için uyarı tabelaları, bilgi ve yönlendirme kioskuları, kapı üzerlerinde kabartma yazı ile alan tanımlaması bulunan, otomatik aydınlatmalı acil durum uyarı donanımları içeren engelli tuvaletleri, asansörlerde sesli uyarı sistemleri, oturma gruplarında engelli yolcular için belirlenmiş özel koltuklar, terminal içinde ihtiyaç duyulan yolcu işlem noktalarında konumlandırılmış destek trabzanları, tekerlekli sandalye kullanıcılarına yönelik olarak uygun yükseklikte ankesörlü telefonlar, terminaller içinde ve otoparkta korkuluklu rampalar, engelli yolculara yönelik asistan hizmetleri, engelli yolcular için özel bilet satış, check- in ve danışma bankoları, uçağa biniş ve iniş esnasında sağlanan tekerlekli sandalye ve nezaret hizmetleri vb.

37. Bu çerçevede somut olayda muhatapların; engelli bireylere yönelik kısıtlayıcı bir uygulamadan ziyade, sunulan hizmetlerden tam ve diğer bireylerle eşit şekilde yararlanmaları için ihtiyaç duyulan, ekonomik anlamda kolaylaştırıcı, gerekli ve uygun tedbirleri alarak makul düzenlemeleri mevzuat çerçevesinde ve fiilen yaptıkları kanaatine varılmıştır. Ayrıca başvuran tarafından gönderilen 9/4/2025 tarihli banka dekontu ile de sabit olduğu üzere olay tarihinde başvuran tarafından ödenen 130 TL'lik otopark ücretinin muhatapça başvurana iadesinin sağlanması hususu da bu yaklaşımı teyit etmektedir.

38. Bu nedenle söz konusu KÖİ 2025 DHMİ Havalimanı Ücret Tarifesi uygulama esaslarında yer alan "*Engelli ve Gazilerin belgelerini ibraz etmeleri kaydıyla kullandığı / bulunduğu araçlara (her defasında azami 15 güne kadar), ücret alınmaz*" maddesindeki "*kullandığı/bulunduğu*"

ifadelerinin ve bu çerçevede yürütülen uygulamanın engelli bireyler için elverişli, objektif ve makul olduğu; ayrımcılık oluşturan farklı bir muamele ve makul düzenleme yapma yükümlülüğünün ihlali olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

25/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi
(İzinli)